

avaluació educació secundària obligatòria 4t d'ESO

ENGANXEU L'ETIQUETA
IDENTIFICATIVA EN AQUEST ESPAI

CURS 2015-2016

competència

lingüística:

aranès

INSTRUCCIONS

- Entà hèr era pròva escriu damb boligraf.
- Lieg damb atencion es qüestions e respon-les mercant damb ua X era caseta corresponenta ena huelha de responses. Sonque i a ua resposta corrècta entà cada qüestion. Se t'enganhes, as de raiar tot eth carrat e tornar a mercar damb ua X era resposta corrècta. Entà tornar a marcar coma corrècta ua resposta que ja auies raiat, l'as d'encerclar.
- Quan acabes, non te descuedes de respòner ara qüestion que trobaràs ena huelha de responses.

TÈXTE 1

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta tà cada qüestion. Mèrca-la ena huelha de responses.

ETH DARRÈR PARTIT

Vertadèrament, Brutus encara non sabia com s'auie deishat convèncer pera sua còlha. Ada eth jamès li auie agradat eth fotbòl; en realitat, aquerò que li agradaue ère era sua còlha. Totun, eth fotbòl auie dat fòrça ores de convèrsa, un arramat d'abraçades e molt d'afrairement. Brutus, en realitat, s'engüejauè perque non sabia tà on anarie eth balon. Mès se divertie en veir as sòns amics pronosticant eth gòl e cantant era falta abans qu'er arbitre. Per aquerò, entà non pèrder era còlha, acceptèc acompanhar-les tath partit dera maxima rivalitat entre eth Lesca Futbol Club e eth Gardela Esportiu. Tota era sua còlha ère deth Lesca e l'ac auien jurada ath Gardela, perque ena vida non n'i a pro hènt boni amics senon que tanben cau inventar-se enemics. E eth Gardela e era sua afeccion complien aqueth papèr.

En arribar en camp deth Gardela carguèren ues bosses que portauen en autocar e pugèren enes graderies cantant er imne deth Lesca. Es afeccionats deth Gardela les receberen damb chiulets, com ja ère ua tradicion ancestrau des dues graderies. Brutus a viatges se setiaue ena cagira mentre es sòns companhs de còlha anauen desplegant pancartes insultantes e bandèras d'afirmacion lesquista. Brutus pensauè qu'aquerò dera còlha s'acabaue, que toti ja començauen a èster un shinhau grani e qu'ada eth, aquerò que mès li agradarie en compdes d'estar-se seigut en camp, ère estar damb era sua nòvia Mercè. Perque Brutus n'ère ben enamorat, de Mercè. E hège tot aquerò que podie entà agradar ara sua família. Li semblaue bon gojat ara mair de Mercè -es mairs des nòvies èren era especialitat de Brutus entà demostrar era sua bona educacion. Deth pair de Mercè, en cambi, no'n sabia gran causa. En realitat encara non lo coneishie personaument, mès ère previst que londeman anarie tà casa de Mercè entà coneisher-lo e ath madeish temps entà hèr-se a conéisher.

Comencèc eth partit, es crits. Non se pòt cap díder qu'es jogadors i anèssen damb guaires manies. S'es deth Lesca jogauen coma bèsties, es deth Gardela èren uns veritables delinqüents. En ua entrada brutau eth deuantèr deth Lesca queiguec damb eth cauillar des-hèt deuant dera aira grana. Siguec alavetz quan era còlha de Brutus decidic passar ara accion. Dauriren es bosses e d'aquiu gesserren bengales de toti es colors, pòts de hum e tanben petards. Brutus se trobèc damb un parelh de bengales enes mans e hec aquerò que vedie hèr as dera sua còlha. En compdes de lançar es bengales tà naut com se hège tara revelha, se tractaue de hèr-les a anar ara manèra des bazuques e apuntar dirèctament eth còs dera afeccion gardelesa.

Ath miei dera batalha disparèc damb es uelhs clucats e encara auèc temps de veir com un afeccionat deth Gardela se metie es mans en estomac e ua ahlamada li horadaue eth tricòt e eth tapaboques dera sua equipa. Quan se li acabèren es municions Brutus non sabec qué hèr. Es sòns companhs me lo rosseguèren mentre sajaue de saber quin auie estat eth resultat dera sua accion. Ath cap de pògues minutes ja èren laguens deth coche

TÈXTE 1

dera còlha, toti arrint e cridant e tocant eth claxon enquia que deishèren a Brutus en casa sua e aqui se podec dochar e trèir-se era pudor dera povora e dromir un shinhau. “Ja ei tot net”, diguec mentre començaue a soniar damb Mercè, a qui veirie deman damb tota era sua família.

E efectivament, arribèc londeman e Brutus se mudèc e tà casa de Mercè que se n’anèc. E era mair li hec un punet de benvenguda. E Mercè lo prenec deth braç e lo portèc a conéisher a sa papa, qu’ère ena galeria damb uns amics. E entenec era votz d’un òme furiós com s’expliquèsse ua grana injustícia. E quan sa pair se virèc, Brutus vedec un òme damb era barba usclada e un shinhau mès endarrèr un tricòt horadat e un tapaboques deth Gardela Esportiu cremat. E dempús d’un instant de silenci e de mutuau reconeishment, eth pair de Mercè non cridèc. Simplement senhalèc damb eth braç estenut era pòrta d’entrada e diguec en votz baisha:

—Ges d’aguesta casa, assassin.

Ena pòrta, mentre Brutus sajaue d’explicar-se, Mercè sonque gosauèc dider-li:

—Tu tanben, Brutus?

Joan Barril, 201 contes corrents (tèxte adaptat)

1 Mèrca damb ua X, ena huelha de responses, s’es frases següentes son vertadères (caseta a) o fausses (caseta b).

- 1.1 A Brutus non li agrade eth fotbòl.
- 1.2 Eth protagonista ei afeccionat ath Gardela Esport.
- 1.3 Eth Lesca jògue eth partit coma visitant.
- 1.4 Es afeccionats canten er imne deth Gardela en començar eth partit.

2 Qué signifie ‘ancestrau’ (soslinhat en tèxte) ena proposicion “ère ua tradicion ancestrau des dues graderies”?

- a. antica.
- b. primitiva.
- c. coneishuda.
- d. desbremhada.

3 Qué hè normaument Brutus quan arribe en camp?

- a. Va cargat damb es bosses.
- b. Escridasse ara afeccion contrària.
- c. Se sètie tranquillament e demore.
- d. Ajude a desplegar es pancartes dera afeccion.

TÈXTE 1

- 4** Indica era forma verbau que cau entà completar era següenta proposicion: “A toti es dera còlha les agradaue eth fotbòl, mès eth _____ estar-se damb Mercè”.
- a. preferís
  - b. preferie
  - c. preferirà
  - d. a preferit
- 5** Ena proposicion, “En realitat encara non lo coneishie personaument, mès ère previst que londeman anarie tà casa de Mercè entà coneisher-lo”, eth connector ‘mès’ se pòt substituir, mantient eth madeish sentit, per:
- a. totun
  - b. ja que
  - c. e tanben
  - d. ei a díder
- 6** Com ei eth partit que ven aquera tarde?
- a. Intranscendent.
  - b. De costelhada.
  - c. Fòrça esportiu.
  - d. De jòc lord.
- 7** Tot d’un còp, Brutus se tròbe enes mans damb...
- a. chiulets.
  - b. petards.
  - c. bengales.
  - d. pòts de hum.
- 8** Com dispare Brutus?
- a. Apuntant damb es dues mans.
  - b. Damb es uelhs clucats.
  - c. Damb sonque ua man.
  - d. Ben ensús.

TÈXTE 1

9 Quan Brutus se'n va deth camp...

- a. a vist que non i auie cap de herit en er aute costat deth camp.
- b. a demorat qu'er arbitre chiulèsse era fin deth partit.
- c. non sap com a acabat exactament era sua accion.
- d. a vist a on queiguien es bengales.

10 Com se'n va Brutus?

- a. De prèssa damb es amics.
- b. Solet damb eth sòn coche.
- c. Cada un se'n va peth sòn compde.
- d. Toti tornen damb er autocar dera equipa.

11 Londeman deth partit Brutus coneish a...

- a. un afeccionat deth Gardela.
- b. era mair de Mercè.
- c. eth frair de Mercè.
- d. Mercè.

12 Quina conclusion podem trèir d'aguest tèxte?

- a. Vau mès gèsser damb ua gojata que sigue deth madeish club que tu.
- b. S'a de tier compde eth dia que te presenten ath pair dera tua nòvia.
- c. Tostemp auem de saber escuelher entre eth fotbòl e era nòvia.
- d. Eth fotbòl mos pòrte a hèr causes que jamès haríem.

13 Quina classe de tèxte as liejut?

- a. Un dialòg.
- b. Un monològ.
- c. Ua narracion.
- d. Ua descripcion.

14 Er acabament deth tèxte ei...

- a. tipic.
- b. polit.
- c. previsible.
- d. susprenent.

TÈXTE 2

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta tà cada qüestion. Mèrca-la ena huelha de responses.

Aquilino Ubeira, empleat num. 1 de Baqueira Beret, estacion d'esquí que complís 50 ans

“Anàuem a demanar casa per casa entà finançar Baqueira”

È 77 ans e durant 20 daurí pista ath rei Juan Carlos en Baqueira. Seríem contenti s'es Reis venguessen mès soent per ací. Neishí en As Neves, Pontevedra, encara que sò e parli aranés. Maridat, dus hilhs: un, Xavier, esquiador olimpic. Vau tà missa sense exagerar. En politica non i entri se non ei de num. 1.

Arribè ena Val damb 13 ans, perque papa venguec a trabalhar ena construccion dera centrau d'Arties e, damb d'auti mainatges de Salardú, me fabriquè es prumèrs esquís...

Mès alavetz ja les venien...

Nosati non les podíem cap crompar! Políem dues hustes e les estacàuem enes chiruques... E, damb nhèu e còsta enjós, tot baishe.

Per a on comencèren a esquiar?

Per aquesta montanha. En 1958 ja se competie aciu pujant era pista damb es esquís en còth. A 17 ans me seleccionèren entàs campionats d'Espanha en Navacerrada e, en arribar en Lhèida, me deishèren es mèns prumèrs esquís. E mo n'auèrem de tornar, perque en Madrid non i auie nhèu.

Acostume a auer-n'i mès aciu, en Baqueira.

Quan auia 19 ans, Andrés Ribera, eth deth Recreativo Aranés, me vedec fòrt e me diguec: “Tú, Aquilino: para esquí de fondo!”, que jo non sabia se qué ère. E siguí campion de Catalonha e Espanha tres ans seguidi.

Damb aquerò se guanhaue era vida?

Ja ac aguessa volgut! Me la ganhaua de sodador en Fuerzas Motrices en Toran. En 1962 anè a entrenar-me en Navacerrada e i trobè a Sixto Mayayo, alcalde de Salardú, e ath secretari, Pepe Liesa.

Qué i hègen en Navacerrada?

Auien anat a convèncer ath clan des Arias entà montar ua estacion ena Val d'Aran. E me convidèren tara reünion, perque sabien qu'ena Val d'Aran i auie granes famílies d'esquiadors: es Moga, Mombiedro, Ribera...

E ac guanhaue vosté lèu tot.

Aquera net se fondèc Telecables Valle de Arán (Tevasa). Luis Arias volguec qu'es prumèrs propietaris siguessen gent deth país; atau qu'anàuem pes pòbles casa per casa e pes tauèrnes demanant entà finançar era empresa Baqueira. I metien aquerò que podien. Er ajuntament de Salardú i metec 50.000 pessetes... Encara i a accionistes enes pòbles. Se comencèc damb aquerò qu'auíem. Es pilònes se heren a rodar a man montanha ensús. E ena temporada 1964-65 arrinquèc eth telesèra num. 1. Anaue des 1.520 m as 1.820 m. Son 360 m de desnivèu. Mos entosiasmèc.

Auec bona acuelhuda?

Eth prumèr director siguec Luis Arias e mos didie que non n'i auie tà publicitat, atau que la calie hèr “boca a boca tà que cada un que vengue torne damb tres mès”. Pense qu'açò ère ena fin deth mon, luenh de tot, e qu'es carretères èren dolentes.

TÈXTE 2

E vosté qué hège ena estacion?

De tot: electricista, pistèr, cuedador deth parking de 60 coches, que non aumpliém. Crubaua 300 pessetes ath mes quan crubaua, e quan non, li'n demanaua 100 a Luis entà anar tirant, perque jo ja èra maridat.

E sense inversion non i a diversion.

Per aquerò entrèc Jesús Serra, qu'auie començat de grom en un otèl enquia manar en Catalana de Occidente. Amic des Arias, metec sòs enquia hèr-se majoritari. Era desgràcia siguec que Luis Arias s'aucic en elicotèr.

Guaire costaue eth forfet?

Quin forfet? Ath començament se crompauen uns tiquets de 10 baishades. Un aute saut tà deuant siguec era centrau de resèrves per telefòn.

Era modernitat.

Es nòsti corsets d'ua setmana heren popular er esquí entre mils d'espanhòls. Era arribada deth rei Juan Carlos, tanben amic des Arias, siguec ua grana possada, que metec de moda era estacion. Mos animèc.

Vosté esquiaue damb eth?

De 1970 a 1980 l'acompanhaue Miguel Arias e de 1980 a 2000 i anaua jo entà daurir-li pista. Li didia: "Señor: Arcoïls, Baqueira o Beret?". E a esquiar! Hèsqui es ans er 1 de gèr e eth rei me convidaua a passar eth darrèr dia der an ena casa dera Pleta.

E eth rei Felipe?

Esquie fòrça ben, mès era reina Letizia semble que non ei tan afeccionada. Li auem regalat un parelh d'esquís, a veir se s'anime a vier mès tara Val d'Aran. Açò ei natura!

Hè miei sègle i auie mès nhèu?

Dideria que com ara: va per ans, perque rebrembi eth prumèr còp qu'anè a entrenar damb era equipa nacionau, un 8 de gèr, e non i auie nhèu ne ena Bonaigua.

ERA VAL QUE SE DAURIC

Comencèren parlant de com ère de dur víuer ena Val d'Aran enes ans cinquanta: apròp deth cèu, mès ben luenh de tot per carretères ben dolentes. Aquilino gaudís rebrembant; era tarde madura e era lum van dant graviditat ath campanau de Salardú. Encara ena convèrsa vien es nòms des mòrts, es sues illusions son tostemp viues en ua val que s'a daurit ath mon esquiant entre ues hèstes de Nadau eroses dera majoria e es vanitats de quauqu'uns, mès sense pèrder era sua esséncia en aranés, catalan, euskera, portugués, francés, anglés... Es sèt empleats pionèrs de Baqueira ja son 700.

Lluís Amiguet, *La Vanguardia*, 17/4/2015 (tèxte adaptat)

15 Mèrca damb ua X, ena huelha de resposta, s'es frases següentes son vertadères (caseta a) o fausses (caseta b).

- 15.1 Aquilino neishec en Salardú.
- 15.2 A Aquilino li regalèren es prumèrs esquís a 13 ans.
- 15.3 En 1958 encara non i auie remontaders.
- 15.4 Aquilino comencèc practicant esquí de hons.

TÈXTE 2

16 De qué trabalhaue Aquilino?

- a. Ère sodador.
- b. Ère monitor d'esquí.
- c. Auie ua bèca entà estudiar.
- d. Hège eth manteniment des pistes.

17 A on entrenaue Aquilino entàs campionats d'Espanha?

- a. En Beret.
- b. En Baqueira.
- c. En La Molina.
- d. En Navacerrada.

18 Telecables Valle de Arán ère ua empresa que...

- a. construïe telesères en pistes d'esquí.
- b. construïc es pistes d'esquí de Baqueira.
- c. installèc era television per cable ena Val d'Aran.
- d. s'especializèc en pistes d'esquí en Navacerrada.

19 Qui realizèc era inversion entà fondar es pistes d'esquí?

- a. Era gent des pòbles dera Val e bèth ajuntament.
- b. Gent de Barcelona fòrça afeccionada ar esquí.
- c. Es propietaris de Navacerrada.
- d. Eth clan des Arias.

20 Indica eth connector adequat entara següenta proposicion: "S'auèc de hèr publicitat boca a boca _____ non i auie sòs entà anoncis en ràdio e television".

- a. encara
- b. perque
- c. totun
- d. e

21 Indica en quina d'aguestes proposicions son plaçadi corrèctament es signes de dus punts (:) e de virgules (,):

- a. Pense: aquerò ère ena fin deth mon o sigue, ben luenh.
- b. Pense, aquerò ère ena fin deth mon: o sigue, ben luenh.
- c. Pense: aquerò ère ena fin deth mon, o sigue, ben luenh.
- d. Pense, aquerò ère ena fin deth mon, o sigue: ben luenh.

TÈXTE 2

22 Indica quin vèrb pòt remplaçar a “existien” ena següenta proposicion:
“Quan inaugurèren es pistes, non existien es forfets”.

- a. se coneishien
- b. se cercauen
- c. s'extraviauen
- d. se conservauen

23 En quin orde apareishen es següenti hèts en tèxte?

<p>A. Aquilino pense qu'ara i a tanta nhèu com ans endarrèr.</p>	<p>B. Se fonde Telecables Valle de Arán (Tevasa).</p>	<p>C. Aquilino siguec campion d'Espanha d'esquí de hons.</p>	<p>D. Aquilino dauric pista ath rei Juan Carlos.</p>
---	--	---	---

- a. C → A → D → B
- b. D → A → C → B
- c. B → C → A → D
- d. C → B → D → A

24 Qué signifiqua era paraula “graviditat” (soslinhada en tèxte)?

- a. Silenci.
- b. Pesantor.
- c. Leugeretat.
- d. Malenconia.

25 Quin tipe de tèxte ei eth qu'as liejut?

- a. Cronica.
- b. Convèrsa.
- c. Entrevista.
- d. Scèna teatrau.

26 Escuelh eth títol mès adequat entad aquest tèxte:

- a. Er esquí en Pirenèu.
- b. Com se fondèc Baqueira.
- c. Baqueira e era Casa Real.
- d. Rebrembes d'Aquilino Ubeira.

REDACCION

Ena revista deth tòne centre premanissen un numèro sus es espòrts en generau, tant sus qui les practiquen com sus es afeccionats. A tu t'an demanat un article d'opinion, sus eth tèma següent: **Es espòrts: unissen o separen as persones?**

Desvolòpa aciu es tòns arguments, defensant es tues idies.

Esriu ua redaccion de 125 paraules coma minimom. Se n'escriues mens, se veirà afectada era tua puntuacion.

Te recomanam que seguisques aquest procediment:

1. planificacion, esquèma des idies que seguiràs;
2. prumèra version dera redaccion;
3. revision, correccion e version definitiva.

Anòta ara fin eth nombre de paraules escrites.

Pòs servir-te d'aguesta huelha coma brolhon.

BROLHON

REDACCION

Utiliza aquesta huelha entara redaccion definitiva.

ES ESPÒRTS: UNISSEN O SEPAREN AS PERSONES?

0-1-2
-3-4

A

0-1-2
-3-4

R

0-1-2
-3-4

S

0-1-2
-3-4

L

0-1-2
-3-4

FO O

0-1-2
-3-4

M

0-1

P

Nombre de paraules escrites

Gràcies pera tua collaboracion.

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu